



## İda Dağı (Kazdağları)nın Sağlık Turizmi Çerçevesinde İncelenmesi

Dr.Öğretim Üyesi Gül YILMAZ

İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul

gulyilmaz@arel.edu.tr / 0532 728 19 85

### ÖZET

Balıkesir ili, Edremit İlçesi sınırlarında Edremit Körfezi'nin kuzeyinde bulunan Kazdağları Milattan Önceki yıllara kadar tarihi ile çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmış; zengin flora ve faunasıyla doğa harikası bir Milli Park'tır. Dünyada mitoloji ve efsaneler dağı olarak bilinen İda (Kazdağları) ilk güzellik yarışmasının yapıldığı yer ve bunun sonucu Troia savaşlarının çıkış nedeni olarak bilinmesinin yanı sıra derin vadi ve kanyonların olduğu biyolojik çeşitlilik olarak sahip olduğu endemik bitki topluluğunun varlığı ve hayvan topluluklarını barındıran oksijenin bol olduğu bir doğal zenginliktedir. İda Dağı'nı da eriyen kar suları Edremit, Akçay ve Altınoluk'un denizine, içme ve kullanma sularına da karışmaktadır. Kazdağları'ndan esen rüzgarın orman havası ile ve denizin iyotlu oksijen miktarı yüksek havasının birleşimi Altınoluk Şahinderesi Boğaz lokasyonunda oksijen çadırı oluşturmaktadır. Bu özellik Kazdağları'nı dünyada en çok oksijen bulunan ilk üç yerinden biri olma önemini vurgulamaktadır. Bu çalışmada Kazdağları'nın yöre turizmine ve ülke turizmine katkılarının neler olabileceği gözler önüne serilerek sağlık turizmi açısından İda Dağının dünyada sayılı sağlık merkezlerinin arasında yer alabilmesi için neler yapılabileceği irdelenecektir.

**Anahtar Kelimeler:** İda Dağı, turizm, sağlık turizmi

### ABSTRACT

Kazdağları is a natural wonder National Park, with its rich flora and fauna, that it previously hosted various civilisations due to its history reaching until the B.C. years while being currently located in the North of the Gulf of Edremit, within the borders of the Balıkesir province. In addition to its deep valleys and canyons as well as including both the endemic plant and animal communities, The Ida (Kazdağları), known as the mythology and mythical mountain, is the place where the first beauty contest took a place resulted in the origin of the Troi wars. The melting snow waters of the Ida mixes not only into the waters of Edremit, Akçay and Altınoluk seas, but also into the drinking and utility waters. The wind blowing from the Kazdağları merges with the forest air and the air of the sea, with the high content of iodised oxygen, and this occurrence creates an oxygen tent in the Bosphorus of Altınoluk Şahinderesi location. This feature of Kazdağları emphasises its importance of being one of the first three places with the



highest oxygen amount in the world. In this study, what can be the contributions of Kazdağları to the local tourism and the country tourism will be initially revealed and, then, the things to be done in order to make it possible for Ida Mountain to be among the limited health centers in the world in terms of health tourism will be examined.

**Keywords:** IDA, tourism, health tourism

## GİRİŞ

Turizm, ülke ekonomilerinde önemli rol oynayan ve girdi sağlayan bir sektördür. Turizm; 20.yüzyılın ortalarında Avrupa’da ve özellikle de Akdeniz çanağında yer alan ülkelerin pek çoğunda deniz turizmi odaklı gelişme göstermiştir. Deniz turizminin yanı sıra, diğer kaynakları da (termal alanlar, kırsal bölgeler, dağlar, nehirler, göller vb.) bünyesine alarak büyüme trendini hızlandırmıştır. Bu büyümenin hiç kuşkusuz değişik etkenleri bulunmaktadır. Turizmin, 3s (sea, sand, sun) (deniz ,kum, güneş) üçlüsünden çıkıp yılın her ayı yapılabilecek bir faaliyet haline gelmesi, insanların şifalı sulara yönelmesi, tatilin her birey için hak haline gelmesi, çalışan insanların izin günlerinin artması, sınır formalitelerinin azalması gibi etkenler gelişmeye katkı sağlamıştır.

Doğal ve yapay çekicilik unsurlarına sahip yöre ve ülkeler için turizm, yoğun rekabet ortamının yaşandığı sektörlerden birisi haline dönüşmüştür. Değişen talep profiline uygun olarak yöreler ve bu yörelerdeki işletmeler tanıtım ve pazarlama çalışmalarını beklentiler doğrultusunda sunmaktadırlar. Bu durumda, turizm özellikleri nedeniyle doğal ve yapay çekicilik unsurlarına, bir başka deyişle turizm potansiyeline sahip ülkeler için teşvik edilip, desteklenmesi gerekli bir sektör konumuna gelmiştir. Çalışmanın konusunu oluşturan Kazdağları (İda Dağı) turizm açısından doğal çekicilik unsurlarına sahip, ülkemiz açısından turizmde önemli bir üründür. Bu çalışmada Kazdağları ’nın doğa turizmi açısından olduğu kadar sağlık turizmi açısından da incelenmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. Kazdağları’nın doğal yapısının, ikliminin coğrafi yapısının, flora ve faunasının çeşitli hastalıkların iyileştirilmesine nasıl katkı sağladığı ortaya konulmaktadır.

### 1.Turizm Kavramı ve Sağlık Turizmi

Kişi sürekli yaşadığı yerden ayrılıp turizm eylemine katıldığında, kaçma, rahatlama ve canlanma dürtülerini tatmin etmek için normalden farklı taleplerde bulunabilmekte ve normalden farklı davranış gösterebilmektedir (Kurgun ve Özşeker, 2016:30). Literatüre bakıldığında ise çağdaş turizm kavramının, ilk olarak İkinci Dünya Savaşı döneminde İsviçreli ekonomistler Walter Hunziker ve Kurt Krapf tarafından kaleme alındığı görülmektedir. Buna göre,” turizm, insanların sürekli çalışma ve konutlarının bulunduğu yer dışında yaptıkları seyahat ve konaklamalarından meydana gelen ilişki ve olayların tümü” şeklinde tanımlanmaktadır (Kozak ve Bahar, 2012:29). Öznesi insan olan turizm, insanlar için artık bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bireyler yaşadıkları yoğun ve stresli iş yaşamlarının,



şehirdeki gürültü ve trafiğin getirdiği psikolojik ve ruhsal baskıyı tatile çıkararak atmak istemektedirler. Bu nedenle yıllık izinlerinde veya hafta sonu buldukları şehrin dışına çıkarak kendilerini rahatlatmak isterler. Bazen deniz kıyısı, bazen ormana veya termal bir tesise gitmek insanlar için huzur verici olabilmektedir. Turizm olayına katılan kişiler turizm türleri olarak nitelendirilen; Tabiat Turizmi, buna bağlı olarak Dinlenme Turizmi içerisinde yer alan; Kür Turizm, Banyo Turizmi ve Kırsal Alan Turizm'ini tercih etmektedirler (Toskay, 1983:155). Ayrıca Kültür Turizmi, Spor Turizmi, Ekonomik Turizm, Politik Turizm diğer turizm türleri içerisinde yer almaktadır. Sağlık Turizmi de yine turizm türleri grubunun içine girmektedir. Sağlık Turizmi; "sağlığı koruma, iyileşme amaçlarıyla belirli bir süre için (genellikle 21 gün) yer değiştiren insanların doğal kaynaklara dayalı turistik bir tesise giderek kür uygulaması, konaklama, beslenme ve eğlence gereksinimlerini karşılaması sonucu doğan hareketlerdir (Boz, 2004:132). Günümüzde turizm, sadece eğlenmek, macera aramak farklı insanlarla ve kültürlerle tanışmak amacıyla yapılmadığı; şifalı su kaynaklarından yararlanmak ve çeşitli hastalıklara iklimin iyi gelmesi nedeniyle de yapıldığı bilinmektedir. Bu nedenle; Klimatizm (açık ve temiz havanın şifa verici etkisinden yararlanmak için dağ istasyonlarında ve deniz kenarlarında uygulanan bir tedavi yöntemidir). Termalizm, (kaplıca, ılıca, içmeler gibi şifalı doğal su kaynaklarının sağlık kurallarına uygun bir biçimde tedavi aracı olarak kullanılmasıdır. Bilinen en eski tedavi ve güzellik yöntemlerinden biridir).

Üvalizm, (bazı yörelerin belli başlı ürünü olan meyve ve sebzelerle yapılan kür (tedavi) yöntemi ya da bu ürünlerin kullanımının bundan hoşlananlara sunulmasıdır (Bulut, 2010).

Günümüzde sağlık turizmi denilince akla ilk gelen termal turizm ya da kaplıca turizmidir. Ama sağlık amaçlı turizm hareketi, son on yılda aktif olarak hastane hizmetlerinden faydalanmak için düzenlenen yurt dışı seyahatleri de kapsar hale gelmiştir. Bu değişim sağlık turizminden doğan ekonomik gücün hızla artmasına ve cazip hale gelmesine neden olmuştur (Aydın, 2012:92). İnsanlar sağlığını korumak, ruhsal ve bedensel olarak kendilerini iyi hissetmek, verimliliğini arttırmak için termal suların dinlendiriciliğinden yararlanmayı tercih etmektedirler. Gerek gelişmiş ülkelerde gerekse de ülkemizde termal turizm sağlık turizminin ana ekseninde yer almaktadır. Dünyada sağlık turizmi son 10 yılda hızla gelişmiştir. Sadece tıp turizmi için seyahat edenlerin sayısı 10 milyonu aşmış ve yıllık 100 milyar dolarlık bir ciroya ulaşmıştır. Turizm sektörünün çeşitlendirilmesi ve 12 aya yayılması Türkiye gibi turizm ülkelerinde bir zorunluluktur. Turizm sektörü 12 aya yayılma ve istihdam yaratma hususunda çok önemli bir hizmet sektörüdür. Sağlık turizmi ise ticari bir konu olup ülkelerin ekonomisinde çok önemli bir yer almaktadır. Dünyada uluslararası hasta sayısı bakımından sırasıyla ilk 5 ülke; ABD, Almanya, Tayland, Hindistan ve Türkiye'dir (<http://saglikturizmi.gov.tr>). Dünyada termal turizm ve sağlık turizmi alanında yeni yeni işletmeler açılmakta, var olanların da iyileştirilmesi için çeşitli yeniliklere gidilmektedir. SPA olarak da adlandırılan beş ve dört yıldızlı otellerdeki bu merkezler insanlar tarafından ilgi görmektedir. Her geçen gün büyüme gösteren tedavi amaçlı sağlık turizmi sadece tedavi olmak isteyen kişilere hizmet vermekle kalmayıp aynı zamanda estetik amaçlı da başvurulara



cevap vermektedir. Bu nedenle çeşitli sağlık kuruluşları, klinikler ve hastaneler insanların bu amaçlarına yönelik de hizmet vermektedirler. Sağlık turizmi dünyada 100 milyar dolarlık bir hacme ulaşarak, tüm ülkelerin iştahını kabartan bir konuma ulaşmıştır. Türkiye’de SATURK (Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu) ve TUSEB (Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı) Sağlık Bakanlığı ile koordineli çalışmaktadır (Tontuş, 2015:3). Sağlık Bakanlığı verilerine göre; ülkemize medikal turizm kapsamında en çok gelen ülkeler Libya, Almanya, Irak’tır. Turistin sağlığı kapsamında gelen Rusya, Almanya ve İngiltere’dir. İkili anlaşma kapsamında en çok gelen ülkeler Afganistan, Sudan ve Arnavutluk’tur. SGK kapsamında sağlık amaçlı en çok gelen ülkeler ise Almanya, Hollanda ve KKTC’dir (<https://www.turkiye.gov.tr/saglik-bakanligi>, 2013). Ülkemizde Devlet Planlama Teşkilatı, Kalkınma Planlarında zaman zaman sağlık turizmine yer vermiştir ve sağlık turizmi açısından ülkemizin önemli termal kaynaklara sahip olduğunu belirtmiştir. DPT Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında “Sağlık turizmi başta olmak üzere, kongre turizmi, kış turizmi, kurvaziye turizmi, golf turizmi ve kültür turizmine ilişkin altyapı eksiklikleri tamamlanarak pazarın çeşitlendirilmesi sağlanacak ve alternatif turizm türlerinin gelişimi desteklenecektir.” ifadesi yer almaktadır. Bu ifadenin yanı sıra sürdürülebilir turizme destek verilmesi konusuna değinilmiştir (DPT, 132-133). Onuncu beş yıllık kalkınma programına göre sağlık turizmi kapsamında ulaşılması gereken bazı hedefler şu şekilde sıralanmaktadır;

- Termal turizmde 100.000 yatak kapasitesine ulaşılması
- Termal turizmde 1.500.000 (600.000 tedavi amaçlı) yabancı termal turiste hizmet sunulması
- Termal turizmde 3 milyar dolar gelir elde edilmesi
- Medikal turizmde dünyanın ilk 5 destinasyonu içerisinde olunması
- 750.000 medikal yabancı hastanın tedavi edilmesi
- Medikal turizmde 5,6 milyar dolar gelir elde edilmesi
- İleri yaş turizmde 150.000 yabancı turistin ülkemizi ziyaret etmesi
- İleri yaş turizmde 750 milyon dolar gelir elde edilmesi.

Bu hedeflere ulaşabilmek için Sağlık Bakanlığı’nın işbirliği içinde bulunması ve koordinasyon sağlanması durumunda; Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, TURSAB (Türkiye Seyahat Acentaları Birliği), YÖK (Yüksek Öğrenim Kurumu) ve Aracı Kuruluşlar desteği ile birlikte hareket ederek sağlık turizminin daha da üst seviyelere ulaşması sağlanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca; sağlık turizmi ile ilgili konferanslar, kongreler ve fuarlar arttırılarak ülkemizin sağlık turizmi potansiyeli açığa çıkarılması gerekmektedir.



## 2. Kazdağları' nın Tarihi ve Coğrafi Durumu

Ege Bölgesi ile Marmara Bölgesini birbirinden ayıran, antik çağlarda "İda Dağı" olarak anılan Kazdağı, Biga yarımadasının en yüksek kütlesidir. İda kelimesi de mitoslarda farklı kişilikler olarak karşımıza çıkan bir isimdir. Mitoslarda İdaios ve İdaia isimleri geçer. İdaia, İda'dan gelen veya İda'da yaşayan anlamına gelir. İda Dağı (Kazdağı), dünyada mitoloji ve efsaneler Dağı olarak bilmektedir. Kazdağlarındaki üç efsaneden biri Yunan efsanesi (İlyada), diğerleri Sarıkız ve Hasan ile Emine' nin aşk öyküleri olan iki Türk efsanesidir. Yunan Mitolojisinde Paris'in Altın Elmayı Afrodit'e vermesi sonucu, dünyada ilk güzellik yarışmasının yapıldığı yer olarak da kayıtlarda geçmektedir. Bilindiği gibi, bu güzellik yarışması getirdiği sonuçları itibarıyla, tarihte meşhur Troia savaşlarının çıkmasına neden olmuştur. Böylesine eşsiz doğal güzelliği olan Kazdağlarının tarihçesine bakıldığında; tarih öncesi yıllarda da çeşitli medeniyetleri barındırmış; muhtelif tarihlerde kentler, kasabalar kurulmuş ve yıkılmıştır. Kazdağı bereketli toprakları, yer altındaki ve yer üzerindeki doğal zenginlikleri ve uygun iklimi sayesinde medeniyetlerin gözdesi olmuştur. İşte tam da bu nedenle çok fazla göç almış ve doğal tahribata maruz kalmıştır. Ayrıca, çok kültürlü bir yapıya sahip olan Kazdağları, kültürel olarak da Anadolu medeniyetleri arasında ender bölgelerden bir tanesidir. Bilinen tarihi MÖ 2000 yıllarında başlar. Bu tarihlerde Thebe şehri, Lyrnessos şehri, Khrysa şehri, Killa Şehri, Anderia şehri, Antandros şehri, Adramytteion şehri, Astrya şehri, Gargara şehri gibi şehirler kurulmuş bunlardan bir çoğuda Truva savaşları sırasında yok edilmişlerdir.

Homeros İlyada'sında İda Dağı ( Kazdağı ) için 'Bol pınarlı vahşi hayvanlar anası' diye bahsetmektedir. Ayrıca tarihte çok iyi bilinen meşhur Truva Atı, dünyada sadece bu bölgede yetişen Kazdağları Gökarnarı ile yapılmıştır. Kazdağı Gökarnarı yanı sıra, kızılçam, gürgen, palamut meşesi, disbudak, meşe, kestane ve zeytin ağaçları gibi ağaç türleri de bu bölgede bolca yetişmektedir (<https://idanatura.com>).

Yunan Mitolojisi'nin önemli merkezi konumunda olan Kazdağları'nın uzantısı Çanakkale ili sınırları içerisinde de kaldığından bu ilimize ait Küçükkuşu mevki sınırları içerisinde bulunan Yeşilyurt Köyü eski adı ile Büyük Çetmi köyü geçmişte bir Rum köyü olarak bilinmesine rağmen bir rivayete göre de İstanbul'un fethindeki katkılarından dolayı Fatih Sultan Mehmet Türkmenlere bu köyü hediye ettiği söylenmektedir. Şu an köyün yerlileri olarak yörükler yaşamaktadır ve şehirlerin yoğun sıkıntılı ve baskın koşuşturmasından kaçan kişilerin yaşadığı yer konumundadır. Çanakkale ve Balıkesir illeri sınırları içerisinde yer alan, Edremit Körfezinin kuzeyinde bulunan ve Biga yarım adasını da kaplayan bölgenin en yüksek dağı olan Kazdağları, Anadolu topraklarının kuzey batındaki en



güzide dağların başında gelmektedir. Kazdağları, Marmara ve Ege bölgelerini ayıran doğal yapı olarak da bilinmektedir (<https://idanatura.com>). İda (Kazdağları), 21.300 hektarlık alanıyla deniz ve yeşilin doğayla kucaklaştığı zengin fauna ve florası ile ülkenin görülmeye değer yerlerindedir. Kaz dağları 'na Edremit ilçesinin dört noktasından ulaşılabilir. Bunlar Zeytinli, Kızılköçü Köyü, Güre Köyü ve Altınoluk istikametinden çıkan orman yollarıdır. Kazdağları'nın üzerine yerleşmiş, kuzey-güney istikametine uzanan derin vadi ve kanyonlar, flora ve fauna açısından zengin bir potansiyel arz etmekte, özellikle de bitki örtüsünün taşıdığı biyolojik çeşitlilik ana kaynak değerini oluşturmaktadır (<https://balikesirkulturturizm.gov.tr>). Zengin bitki örtüsüne sahip olan Kazdağı'nın üst tabakasında 600-700 rakımlar arasında Kızılköçü hakimdir. Üst rakımlarda Kızılköçü dışında Karaçam, Kayın, Göknar asli ağaç türleridir. Kestane Meşe, Kızılköçü, Çınar ağaçları bulunmaktadır. Alt tabakada Sistus(Laden), Erika, Karaçalı, Böğürtlen, Sarmaşık bitkileri ile Kekik, Adaçayı, Sumak gibi tıbbi bitkiler açısından da çok zengindir. Aynı zamanda bir dağ ekosistemi olan Kazdağı, içinde son derece önemli doğal özellikler barındırmaktadır. Bu özellikleri, jeolojik yapısı, iklimi, toprak ve su yapısı, yaban hayatı gibi nitelikleri oluşturmaktadır. Kazdağı'nda birbirinin ayrılmaz bir parçası olan bu doğal özelliklerin kurduğu denge, alana son derece zengin ve hassas bir ekosistem kazandırmıştır.

Coğrafi olarak Akdeniz ile Karadeniz iklimleri arasında bir geçiş özelliği taşıyan yöre iklimi, geleneksel sınıflandırmaya göre yarı nemli Marmara geçiş iklimine girer (Türkeş, 2008:75). Kazdağı'nın kuzey yamaçlarının suları ise Menderes Nehri ( Kara Menderes ) ve kolları tarafından toplanmaktadır. Zeytinli, Kızılköçü Çaylarını, Şahinderesini ve Menderes nehrini besleyen kaynaklar üzerinde günübirlik dinlenme-piknik alanları bulunmaktadır. Kazdağı'nda, tatlı su (memba), maden suyu ve sıcak su (termal) kaynaklarının yanı sıra, sondaj ve kuyularla sağlanan yeraltı suları da bulunmaktadır. Bu suların oluşumu, miktarı (debi), sıcaklıkları ve mineral zenginlikleri, beslendikleri ve çıktıkları kayaların cinsi ve yapısı ile yakından ilişkilidir. Kazdağları'nın sahip olduğu benzersiz doğası ve bereketli toprakları nedeniyle etrafında birçok köy yer almaktadır. Koca Çayı, Manastır Çayı, Fındıklı Çayı ve Akçadere vadileri bu muhteşem dağ çeşitli yerlerde parçalanmış ve farklı bir özelliğe bürünmesini de sağlamıştır. Kazdağları'ndaki önemli akarsular, doğudan batıya doğru, Havran Çayı, Edremit Çayı, Zeytinli Çayı, Kızılköçü Çayı, Manastır Deresi, Şahin Deresi ve Mıhlı Deresi olarak sıralanabilir. Yüksekliği 1700 m dolayında olan Kazdağı'nın güney yamaçlarını drene eden bu akarsular Edremit Körfezi'ne dökülür.

Ender rastlanan bitki örtüsünün yanısıra yaban hayatının ender hayvan topluluklarını da Kazdağları içinde barındırmaktadır. Ayı, Karaca, Yaban Kedisi, Su Samuru, Sincap, Yarasa, Kirpi, Tavşan, Porsuk,



sansar, Tilki, Yaban Domuzu, Kartal, Doğan, Atmaca, Şahin, Keklik, Tahtalı, Çulluk ve Balık cinsleri, Alabalık ve sazan türleri bulunmaktadır.

Kazdağları'ndan gelen orman havası ile denizin iyotlu ve oksijen miktarı yüksek havası birleşince Altınoluk Şahinderesi boğazı civarı oksijen çadırı şeklinde ifade edilmektedir. Dünyanın oksijen bolluğu açısından ilk üç yerinden biri olduğu tespit edilmiştir. Bu bölgede ilginç cazibe noktaları mevcuttur. Bunlardan birkaçı sırasıyla şöyledir.

- Zeus Altarı
- Adatepe Köyü
- Tahtakuşlar Köyü
- Mıhlıçay
- Koyunevi Köyü Sahili'nde Sokakağzı Mevzii'dir.

Kazdağı, Biga Yarımadası'nın güneydoğusunda, esas eksenini Ayvalık/ Balya yönünde olan, Çanakkale ve Balıkesir il sınırları içindeki Edremit Körfezi'nin kuzeyinde yer alır (Ölmez, 2006:46). 39° 30'-39° 50' kuzey enlemleri ve 26° 15'-26° 35' doğu boylamları arasında, Biga Yarımadası'nın güneybatı kısmında doğu-batı yönünde uzanır. Biga Yarımadası'nın önemli yükseltilerinden birisini oluşturan Kazdağı, batıda Ayvacık ve Ezine, kuzeyde Bayramiç ve Çan, doğuda Kalkım, Yenice ve Balya, güneyde Küçükkuyu, Edremit ve Havran yerleşim yeri ile sınırlıdır (Akgün, 2009:64). 1767 m. yükseklikteki Karataş Tepe Kaz Dağı'nın en yüksek noktası, dağın güneyindeki Ege Denizi ise en alçak yeridir. (Okuyucu, 2016:25-56).

Kazdağları Çanakkale ili sınırları ile çevrelense de Biga Yarımadası, kuzeyde Biga, güneyde Edremit, batıda Bayramiç ve doğuda Balıkesir ile sınır oluşturmaktadır. Bu nedenle de Edremit, Altınoluk, Küçükkuyu, Yeşilyurt, Zeytinli, Ayvacık, Güre gibi sahil kasabalarını da içine almaktadır. Kaz Dağları'nın bulunduğu bu il ve ilçe sınırları içerisinde kalan köyler doğal, tarihi ve kültürel değerlere de sahiptir. Biga Yarımadası doğa, tarih ve kültür varlığıyla zengin bir turizm potansiyeline sahiptir ve bu özellikleriyle yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir (Kazdağları Ulusal Çalıştayı :2012:124).

### 3. Kazdağı' nın Sağlık Turizmine Katkıları

Mitolojik, arkeolojik, tarihi, kültürel ve doğal kaynak değerleri açısından son derece zengin kaynaklara sahip olan Kazdağları ve çevrelediği alan halkın ilgisini çekmiş ve yoğun ziyaret akınına uğramış ve hala da uğramaktadır. Bu nedenle doğanın tahribatı da söz konusu olacağından 1993 yılında Kazdağları Milli Park olarak ilan edilmiştir. Milli parkın ilanı ile birlikte Edremit körfezi çevresinde önceleri geleneksel bir karakter göstermiş olan turizm faaliyetleri son 10-15 yıldır eko turizm olarak nitelendirilen faaliyetlere dönüşmeye başlamıştır (Arı, 2009:423).



Kazdağları, dünyada İsviçre Alpleri'nden sonra oksijen konsantrasyonu en yüksek olduğu ikinci bölgedir. Kazdağları eteklerindeki Altınoluk'ta oksijen miktarının yüksek olması, özellikle bronşit-astım-amfizem hastalarına iyi gelmektedir. Altınoluk, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından, İsviçre Alpleri'nden sonra, havada bulunan yüksek oksijen miktarı açısından, dünyanın ikinci bölgesi olarak saptanmıştır. İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ), Kimya Metalürji Fakültesi tarafından yapılan hava kalitesi ölçümü sonucu; (%hacim olarak) Oksijen: 21.0, Karbondioksit: 1 olarak ölçülmüştür (<http://rezonhotel.com>). Altınoluk'u dünyanın ikinci oksijen çadırına dönüştüren etkenlerin başında ise Şahin Deresi Kanyonu gelmektedir.

Kazdağı Milli Parkı içinde bulunan Altınoluk Şahin Deresi Kanyonu, Kazdağları'ndan almış olduğu tertemiz çam kokulu havayı Edremit Körfezi'ne dağıtırken, aynı zamanda denizden almış olduğu iyotlu havayı dağlara doğru taşımaktadır ve doğal bir baca vazifesi görmektedir.

Kazdağı Milli Park'ında yapılan araştırmalarda bugüne kadar 101 familyaya ait 800 civarında bitki toksunu tespit edilmiştir. Bu türlerin 77 adedi yalnızca Türkiye'de bulunmaktadır. Bunların 29 tanesi de Dünyada sadece Kazdağı Milli Park'ında bulunan endemiklerdir (<http://kazdaglaribilimvesaglikliyasamkoyu.com.tr>). Kaz dağları 'nda 32 endemik türün her birinin mevsimi vardır. Ayıgülü denilen tür mayıs ayının 15'i ile 30'u arasında görülebiliyor. Dolayısıyla görmek isteyenler sadece 15 günlük süreci değerlendirmek durumundadırlar. Sarıkız Çayı ağustosta görülebilirken Kazdağı Göknarı ismini bölgeden almaktadır. Ahmet Yazman Kaz dağı Göknarı'nın Homeros'un İlyadası'nda da anlatıldığını söylemektedir. Truvalılar dağa çıkıp bu ağaçları keserek gemi yaptığı ve bu gemilerle İtalya'ya ulaşip Roma İmparatorluğu'nu kurduğu rivayet edilmektedir. Hem tarihsel hem de ekolojik olarak zengin olan bu dağ, yürüyüş turlarıyla, jeep safari turlarıyla gezdirilmektedir (<http://pozitifdergisi.com>.,2013/01).

Kazdağları'nın güney yamaçlarında denizden itibaren 200 metrelere kadar zeytin ağaçları, yaklaşık 800 metrelere kadar kızılçamlar (*Pinus brutia* Ten), yaklaşık 1500 metrelere kadar karaçam (*Pinus Nigar* ssp. *Pallasiana*), Kazdağı'nın endemiklerinden olan Kazdağı göknarı (*Abies nordmanniana* ssp. *Equi-trojani*) hemen daima dağın kuzey yamaçlarında 1000 – 1400 metrelere kadar kayın ve karaçamlarla aynı yetişme ortamını paylaşmaktadır. Geniş yapraklı ağaçlardan Kayın (*Fagus Orientalis*) yaklaşık 600 – 1400 metreler arasında, Kestane (*Castanea sativa* Miller) yaklaşık 600 – 900 metreler arasında, Gürgen (*Carpinus betulus*) yaklaşık 350 -700 metreler arasında, Meşe (*Quercus*) yaklaşık 300 – 1000 metre arasında yayılım göstermektedirler. 1550 metreden sonra yastık formunda bitkiler görülmektedir. Endemik bitkilerin büyük bir kısmı buralarda bulunmaktadır. ([www.kazdaglaribilimvesaglikliyasamkoyu.com.tr](http://www.kazdaglaribilimvesaglikliyasamkoyu.com.tr))





Kazdağları, denize uzanan yarıkların içerisinde bulunmaktadır. Bölgede kamp yapmak için şartlar son derece müsaittir. Mehmetalan Köyü yakınında var olan Hızır Kamp bunlardan biridir. Kamp alanında bir rüzgar estiği zaman, bu rüzgar 1100 metre denizden gelmektedir. Klimatolojisinin bu kadar zengin olmasının sebebi de hem Ege hem Akdeniz hem Karadeniz hem de 1400 metreden sonra Tundura yani Sibiryaya ikliminin görülmesidir ([https:// pozitifdergisi com:2013/4](https://pozitifdergisi.com:2013/4)). Oksijenin bol olması bazı turizm işletmelerini harekete geçirerek çeşitli hastalıklara iyi gelebilecek imkanlar sunmalarına neden olmaktadır.

Kazdağları 'nın eteklerinde Kazdağı Milli Parkı'nın bittiği yerde, Ege Denizi kıyısına 3 km mesafede kurulmuş Kızılkeçili Köyü'nde zeytin ağaçlarının arasında, temiz ve çam – kekik kokulu havası, doğal mimari yapısı, her biri ayrı şekilde dizayn edilmiş 11 adet lüks ve konforlu odası, 3 adet ağaç evi (bungalov evler), yöresel ve doğal yiyeceklerden sunulan mönüleri ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'na doğrudan bağlı ve Bakanlık denetiminde yıldız statüsünde faaliyet gösteren oteller mevcuttur. Bu otellerden bir tanesinde tuz odası bulunmaktadır. Tuz odasının amacı;

1. Akciğerlerin ve solunum yollarının temizlenmesini sağlamak
2. Cildin yenilenmesine katkıda bulunmak
3. Antioksidan ve anti-aging
4. Kardiyovasküler sisteme destek olmaktır.

Tuz odalarında steril ve hava geçirmez bir ortam oluşmaktadır. Birkaç tonluk kaya tuzu, yer altındaki tuz mağaraları ile aynı özel mikro iklim koşullarını oluşturduğundan sağlıklı insanlarda stres atıcı özellikleri taşıması yanında, cildin yenilenmesi, antioksidan ve anti-aging gibi etkileri bulunmaktadır. Hiçbir yan etkisi bulunmadığı gibi yetişkin veya çocuklar için aşağıda belirtilen hastalıklarda rahatlatıcı etkisi bulunmaktadır. Bu tedavi şekli sık görülen viral enfeksiyonlarda, öksürük ve soğuk algınlığında, Astım hastalarında, Kronik KBB (kulak-burun-boğaz) hastalıklarında, Bronşit hastalığında, sık görülen kulak enfeksiyonlarında, alerji kaynaklı cilt sorunlarında, alerjik soğuk algınlığında, egzama ve deri iltihabı hastalıklarında, sedef hastalığında, uykusuzluk ve sinirsel rahatsızlıklar, eklem ağrıları ve artritte etkili olmaktadır ( Hedman vd., 2007:605-610). Finlandiya Helsinki Üniversitesi tarafından yapılan araştırmalarda tuz tedavisinin bronşiyal hiper duyarlılığı (BHR) olan astım hastalarında düşükten ortaya inhale edilen ilave bir terapi olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu, BHR üzerinde tuz odası tedavisinin etkisini inceleyen ilk kontrollü çalışma olduğu belirtilmektedir. İki haftalık tuz odası tedavisi hastalar üzerinde etkili olmaktadır.

Nefes darlığı sorunları için gelen hastalar tuz odalarından yararlanmalarının yanı sıra Kaz dağları'nın doğal ortamındaki oksijeninden konakladıkları sürece yararlanmaktadırlar. Ayrıca macera turizmi yapmak isteyen kişiler için Jeep Safari turları düzenlenmektedir. Bu organizasyon için de Avcılar



Köyü'nde yerel halk tarafından bir kooperatif kurulmuştur. Yöreye gelen turistler Düdenalanı ve Padişah Pınarları mevkiindeki kamping alanına götürülmektedir. Burada hem doğa yürüyüşleri hem de kamp yapılmaktadır. Ayrıca Dereçatı mevkiinde özel bir otele ait kamping alanı bulunmaktadır ve müşteriler, talep etmeleri durumunda buraya götürülerek kamp yaptırılmaktadır (Akçay DKMPM, 2008).

Kaz dağları yerel ölçüde su üreten önemli bir kaynak bölgesidir, özellikle Kaz dağları'nın kuzey eteklerindeki kumlu ve çakıllı depolar, serbest bir akifer özelliğinde olup bol miktarda temiz ve soğuk su içermektedir (Atalay, 2012:17).

Sıcak su kaynakları, yeraltındaki suların volkanik odacıklarda ısınması sonucu fay ve çatlaklardan yeryüzüne çıkması ile oluşmaktadır. Ve insanlar yüzyıllardır, çeşitli rahatsızlıklarını iyileştirmek için bu su kaynaklarından yararlanma yoluna gitmişlerdir. Ülkemiz sıcak su kaynaklar bakımından, sıcaklıkları 20° -110° C arasında, debileri ise 2-500 lt/sn arasında değişebilen 1500'den fazla kaynakla dünyada ilk 7 ülke arasında değerlendirilmektedir. Avrupa'da ise kaynak 60 potansiyeli açısından 1. kaplıca uygulamaları konusunda ise 3. Sıradadır (Çağrıtekin ve Özkan, 2012:417). Kazdağı Milli Parkı; Güre Kaplıcaları'nın deniz kenarında olması, kıyı turizmi açısından da avantaj sağlamaktadır. Kaplıca suyunun analiz sonuçlarına göre; 37° C 'de renksiz ve kokusuz, romatizmal hastalıklar, kadın hastalıkları, cilt hastalıkları, kronik iltihabi sendromlar, astım, guatr, kireçlenmeler, sedef, böbrek taşı ve kumları ile karaciğer rahatsızlıklarına olumlu etkileri olduğu bilinmektedir. Arkeolojik bulgular, kaplıcanın yaklaşık 2000 yıldır bölgede varlığını ortaya koymakta ve mitolojide güzellik tanrıçası Aphrodite'in bu kaplıcadan yararlandığı ifade edilmektedir. Bu nedenle Güre Kaplıcası halk arasında 'Aphrodite Kaplıcası' olarak da bilinir (Gürdal, 2006:239). Yeraltı Suları Kazdağları'nda tatlı su (membra), maden suyu ve sıcak su su (termal) kaynaklarının yanı sıra, sondaj ve kuyularla sağlanan yeraltı suları da bulunmaktadır (Yüzer, 2001:73).

İnsanların kaplıcaya olan ilgileri Roma'lılar dönemine kadar gitmektedir. Romalı'ların suya ve banyolara düşkünlüğü kendi dönemlerinde kaplıcaların ve dolayısıyla termal turizmin gelişmesine sebep olmuştur (Toskay, 1983a). Kaz dağları eko sistemin doğallığının yansısı termal kaynaklara sahip olması açısından da önem arz etmektedir. Sağlık turizminin temelinde kaplıcalar yatmaktadır.

Termal sularla ilgili tıbbi gelişmelerin ışığında çok eski çağlardan beri kullanıla gelen, aslında turizm ve konaklamanın da temelini ve ilk örneklerini oluşturan kaplıcalar ve kaplıcalarda yapılan uygulamalar, gelişmiş konaklama sistemleri olan otellerle birleşerek "termal turizm tesisleri" adı altında turizm literatürüne girmiştir. İngilizce zindelik anlamına gelen "wellness"ve yaklaşık olarak kaplıca anlamına gelen "spa" kelimeleri uluslararası tanımlanmış deyimler haline gelmiş ve "spa&wellness otelleri" termal turizmin yeni bir boyutu olarak karsımıza çıkmıştır.

Bu boyutu içeren yeni tesisler inşa edildiği gibi mevcut tesisler, zincir oteller "spa&wellness"le ilgili servisleri bünyesine alarak yeni girişimlerde bulunmaktadırlar (Turgay ve Özkaya, 2013:15).



Termal turizm: Term sözcüğü; Latince sıcak anlamına gelen thermos sözcüğünden gelmektedir. Romalılar zamanında önceleri halk banyoları anlamında kullanılan term sözcüğü daha sonraları, su alınan yer anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Doğal sıcak sular için termal, suların sıcaklık özelliğini belirtmek için termik, doğal sıcak su kaynaklarının incelenmesi ve sağlık amacıyla yararlanılması amacıyla düzenlenmesi ise, termalizm denmektedir (Kahraman, 1987:5). Termal turizm kavramı konusunda değişik tanımlamalar yapılmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı termal turizmi “Termomineral su banyosu, içme, inhalasyon, çamur banyosu gibi çeşitli türdeki yöntemlerin yanında iklim kürü, fizik tedavi, rehabilitasyon, egzersiz, psikoterapi, diyet gibi destek tedavilerinin birleştirilmesi ile yapılan kür (tedavi) uygulamalarının yanı sıra termal suların eğlence ve rekreasyon amaçlı kullanımı ile meydana gelen turizm türü” olarak tanımlamaktadır (Güvenç, 2007:7). Termal turizm, sağlık turizmi içerisinde değerlendirilen, içeriklerinde erimiş mineral bulunan maden sularının dinlenme, zindeleşme, tedavi ve benzeri amaçlarına dönük olarak kullanımından doğan bir dizi ilişkiden oluşmaktadır (Kozak, 2001:6).

Termal turizm; sağlığını koruma ve iyileştirme amacı ile belirli bir süre için yer değiştiren insanların doğal şifalı su kaynaklarına dayalı bir turistik tesise giderek balneoterapi (kaplıca suları ile yapılan kür) uygulaması, konaklama beslenme, dinlenme ve eğlenme gereksinimlerini karşılaması olayıdır (<http://www.balikesirkulturturizm.gov.tr>).

Termal turizmin herhangi bir destinasyonda bir turizm ürünü olarak sunulabilmesi için o destinasyonda termal turizm ile ilgili doğal bir altyapının bulunması gerekmektedir. Dolayısıyla, termal turizm, her ülkenin veya destinasyonun kolayca rekabet üstünlüğü elde edebileceği bir alan değildir (Kanibir ve Kaşlı, 2007:153). Balıkesir ili termal kaynaklar açısından şanslı illerimizden biridir ve dünyaca bilinen şifalı sulara sahiptir. Sıcaklık nitelikleri açısından farklılık gösteren kaplıcaların bir kısmı banyo tedavisine bir kısmı içme kürlerine elverişlidir. Burada uygun iklim koşullarının olması nedeniyle uzun bir kür mevsimi imkanı sağlanmaktadır. Ayrıca Balıkesir ilinde Bakanlar Kurulu Kararıyla ilan edilmiş 7 termal turizm merkezi, bir kültür ve termal turizm gelişim bölgesi bulunmaktadır (Özcan, 2011:40).

Pamukçu merkez kaplıcaları, Gönen (Ekşidere dağ ılıcası), Edremit ( Güre-Bostancı) kaplıcaları, Susurluk (Kepekler-yıldız) kaplıcaları, Sındırgı (Hisaralan-Emendere) kaplıcaları, Manyas Kızık köyü kaplıcalar, Balya Dağ ılıcası, Bigadiç Hisar köy kaplıcası, Dursunbey Aşağımusalar köyü ılıcası ilin termal kaynaklarıdır (Gürdal, 2006:239). Bu özellikleri ile Balıkesir ve yöresindeki termal suları, çok geniş bir tedavi alanı yaratmaktadır.

Şifalı sular, içinde birtakım eriyik ve madenler bulunan tedavi amacıyla kullanılan doğal olarak yeryüzüne çıkan sıcak ya da soğuk sulardır. Doğal olarak çıkan şifalı suların açık olanlara çermik, etrafı çevrili olanlara ılıca, üstü kapalı olanlara kaplıca, soğuk şifalı suları ihtiva eden kaynaklara da içme adı verilmektedir.



Kaplıca ise, “kapalı ılıca”dan türemistir ve sıcak suyun daha çok banyolar şeklinde sağlık ve sosyal amaçlı kullanılmasına yönelik tesisi-binası olan ılıca anlamını taşır.

Kaplıca ve içmelerden etkin bir fayda sağlamak için 21 günlük bir kür programı önerilmektedir. Romatizma nevroloji ve diyabetli hastalar için yaz ayları; mide bağırsak, karaciğer ve sinir hastalıkları için ilkbahar ve sonbahar, kadın ve deri hastalıkları için her mevsim uygun olmaktadır (<http://www.balikesirkulturturizm.gov.tr>).

Sosyal ve temizlenme amaçlı geleneksel kullanım buraların hamam olarak adlandırılmasının da nedenidir. İngilizce’de kaplıca kelimesinin sözlük karşılığı “spa” sözcüğüdür. Bu sözcük İngilizce’ye Belçika’nın güneyindeki mineralli su kasabası Spa’dan geçmiştir. Giderek İngilizce konuşulan ülkelerde sıcak veya soğuk mineralli suların sağlık amaçlı kullanıldığı yerler “spa” ya da “health resort” kavramları ile ifade edilir olmuştur. Bu sözcüklerin hepsinin Türkiye’deki karşılığı “kaplıca”dır. Termal tesis, spa, kaplıca vb. olarak adlandırılan bu sektör dünyada anlayış ve uygulama farklılıkları yönünden, buldukları kıtaların kültürüne ve yaşam biçimine göre şekillenmektedir (Bucak ve Özkaya ,2013a).

Kaplıcada iki kaynak bulunmaktadır:

- a) Birinci kaynak; soğuk kaynak olarak tanınır. Sodyum bikarbonatlı, klorürlü, sülfatlı, arsenikli ve oligometalik bir sudur. Sıcaklığı 10°C, pH değeri 7.2’dir. Litrede 0.32 mg/lt arsenik içermektedir.
- b) İkinci kaynak; sıcak kaynak olarak tanınır. Sodyum sülfatlı, klorürlü ve arseniklidir. Sıcaklığı 55°C, pH değeri 7.44, radyoaktivitesi 7.5 emandır. Litrede 0.22 mg/lt arsenik içermektedir ([http:// balikesirkulturturizm.gov.tr/TR,90613/saglik-ve-termal-turizm](http://balikesirkulturturizm.gov.tr/TR,90613/saglik-ve-termal-turizm)).

Kaz dağları sınırları içerisinde yer alan iki ilimize bağlı Çanakkale ve Balıkesir’de bulunan kaplıcalar ise; Çanakkale Ayvacık ve Çanakkale Bayramiç ile Balıkesir ili Edremit, Küçük kuyu, Altınoluk, Akçay, Güre, Zeytinli ilçelerinde yoğunluktadır. Bu amaçla hizmet veren oteller aşağıdaki tabloda belirtilmektedir.

**Tablo 1. 2013 Yılına Ait Çanakkale’de Bulunan Termal Kaynak Özellikleri ve Termal Tesisler**

<b>Kaplıcanın Adı</b>	<b>Yeri</b>	<b>Sıcaklığı(°C)</b>	<b>Debisi (lt/sn)</b>	<b>Merkeze Uzaklığı(km)</b>	<b>Tesisler ve Yapılaşma Durumu</b>
Kızılca Tuzla	Ayvacık	87-90	4.5	100	Pansiyon
Afrodite	Ayvacık	43	6.5	111	Pansiyon
Külcüler	Bayramiç	36-38	1.1	80	Pansiyon
Kırkgeçit	Biga	52	3.25	120	Pansiyon, Otel
Çan	Çan	46	1.9	70	Pansiyon
Bardakçılar	Çan	57	0.7	92	Pansiyon
Karalıca	Çan	48	1.5	63	Çadır
Kestanbol	Ezine	68-76	0.5	60	Pansiyon, Otel
Hıdırlar	Yenice	84	4	129	Açık çamur, Banyo

**Kaynak: Kanmaz K., Kanmaz E. ve Karalı I. M., (2008). Çan Yöresindeki Jeotermal Potansiyelin Kullanılabilirliğinin İncelenmesi, Çan Değerleri Sempozyumu, ÇOMÜ yayınları, s.258.**

Yukarıdaki Tablo’ da Kazdağları içerisinde kalan termal alanlar Ayvacık ve Bayramiç’te bulunanlar toplam 3 adet ve Biga ‘da bulunan Kaplıca da 1 adettir. Bu kaplıcalardan yararlanmak isteyenler için hizmet veren yıldızlı otel bulunmamaktadır. Çanakkale termal kaynak açısından zengin bir ilimiz olmasına rağmen ne yazık ki termal turizmden yararlanabilecek yıldızlı otellere sahip değildir. Çanakkale mevcut termal kaynaklarını faaliyete geçirerek bu bağlamda önemli bir termal turizm destinasyonu olabilir. Bununla ilgili ulusal ve yerel yönetimlere büyük görevler düşmektedir. Bu bağlamda, Kültür ve Turizm Bakanlığı Çanakkale’yi, termal turizm master plan bölgeleri içerisine dâhil ederek önemli bir adım atmıştır. Yerel yönetimlerin ve özel sektörün de vereceği desteklerle Çanakkale termal turizm konusunda hızlı bir ivme kazanabilir ( Bucak ve Özkaya, 2013b).

Kazdağları ’nın Balıkesir ili sınırları Edremit Körfezi’nde yer alan kısmı termal kaynaklar bakımından daha zengindir.

**Tablo 2. Balıkesir İli Bakanlık İşletme Belgeli 4 ve 5 Yıldızlı Konaklama Tesisleri (2018)**

Tesis Adı	Tesisin Sınıfı	Tesisin Türü
Asya Pamukçu Termal	5 Yıldız	Termal Otel
Ramada Resort Kazdağları Thermal&SPA	5 Yıldız	Termal Otel
Adrina Health& Spa Hotel	5 yıldız	Termal Otel
Adramis Termal Otel	4 Yıldız	Termal Otel
Güre Saruhan Termal Hotel	4 Yıldız	Termal Otel
Gönen Kaplıca Otel	4 Yıldız	Termal Otel
Sındırgı Obam Termal Resort &SPA	4 Yıldız	Termal Otel
Gönen Güneş Otel	Belediye Belgeli	Termal Otel
Eman Resort Otel	Belediye Belgeli	Termal Otel
Şifa Termal Otel	Belediye Belgeli	2.Sınıf Otel
Vadi Misya Termal	Belediye Belgeli	Termal Otel
Aytaç Termal	Belediye Belgeli	3.Sınıf Otel
Afrodit Termal Otel	Belediye Belgeli	1.Sınıf Otel
Hattuşa Astorya Termal Resort ve SPA	Belediye Belgeli	1.Sınıf Otel
Heramis Termal Otel	Belediye Belgeli	1.Sınıf Otel
Hisarköy Termal Tesisi	Belediye Belgeli	Termal Tesis
Hera Termal Tesisleri	Belediye Belgeli	Apart Daire
Belediye Termal Tesisleri	Belediye Belgeli	Termal Tesis

**Kaynak: Balıkesir İli Edremit İlçesi KazDağları Otelciler Derneği Verileri (2018).**

Tablo 2’den de takip edileceği üzere termal kaynak ve bu kaynaktan yararlanılabilecek tesis açısından son derece kullanıma açıktır. Tablo 3 ‘de de Edremit’te yer alan termal turizme yönelik turizm işletme belgeli ve belediye belgeli tesislerin yatak kapasiteleri verilmektedir. Sağlık turizmi açısından özellikle dış aktif turizme yönelik yabancı turistlerin gelebilmesi için yıldızlı otellerin sayısı artırılabilir ve yeterince tanıtım yapıldığı takdirde sağlık turizmi açısından yörenin imkânlarının elverişli olduğu duyurulabilir.



**Tablo 2. Edremit İlçesi Turizm İstatistikleri**

<b>TURİZM İŞLETME BELGELİ</b>	TESİS SAYISI: 19	ODA SAYISI: 1158	YATAK SAYISI: 2361
<b>BELEDİYE BELGELİ</b>	TESİS SAYISI: 144	ODA SAYISI: 3962	YATAK SAYISI: 9790
<b>KAMU KAMPLARI</b>	TESİS SAYISI:10	ODA SAYISI: 569	YATAK SAYISI: 2136
<b>TOPLAM</b>	TESİS SAYISI: 173	ODA SAYISI: 5689	YATAK SAYISI:14.287

**Kaynak: Balıkesir İli Edremit İlçesi Kazdağları Otelciler Derneği Verileri (2018).**

Bu bağlamda; Kazdağları sadece termal kaplıca anlamında hizmet vermeyip aynı zamanda sağlıklı yaşamla ilgili nefes terapilerinin yapıldığı, meditasyon ve yoga çalışmalarının yapıldığı alan olarak da yerli yabancı turistler tarafından kullanılmaktadır. Beslenme ile ilgili özel detoks kürleri de yine burada yapılmaktadır. Adına “makrobiyotik” denilen bağışıklık sisteminin güçlendirilmesine yönelik Japon “Tao” ustaları tarafından önerilen bir sağlıklı ve uzun yaşam prensibi olan bir öğretisi de uygulanmaktadır. Burada, konunun uzmanı kişilerle birlikte üç senedir makrobiyotik beslenme çalışmaları yapılmaktadır. Çalışmada makrobiyotik beslenmenin prensipleri anlatılmaktadır. Japon kaynaklı bir beslenme sistemi, detoks gibi ara ara uygulanmaktadır. Makrobiyotik “Tao” ustalarının sağlık ve uzun yaşam prensiplerini mutfağınıza ve yaşamınıza uyarlama sanatı olarak kabul edilmektedir. Binlerce yıllık geçmişi var ve ustadan çırağa aktarılan gizli bir öğretisi olarak gelenekte devam etmiş. Makrobiyotik beslenen Hiroşima mağdurlarının diğer sağlık ocaklarındaki mağdurlara göre sağlıklarına daha çabuk kavuşmaları, bağışıklık sistemlerinin güçlenmesi ve radyasyonun tesirlerinden en az zararla çıkmaları sonucu Japonya’da yeniden gündeme gelmiştir. Makrobiyotik beslenme, serotonin-dopamin sistemini dengelemeye yardımcı olduğundan iç barışa uygun ortam hazırlamaktadır ([http:// pozitifdergisi](http://pozitifdergisi)).

#### **Araştırmanın Amacı**

Çalışmada ana amaç; Kazdağları’nın zengin bir doğal alan olduğunu belirtmek ve burada özellikle havadaki oksijen konsantrasyonunun ve ender rastlanan bitki topluluklarının varlığına dikkat çekmek istenmektedir. Kazdağı’nın koruma altında tutulması gerekmektedir. Buradan hareketle çalışmada amaç, sağlık turizmi açısından önemli bir potansiyelin varlığına vurgu yapmak, çeşitli hastalıkların; örneğin astım, koa, nefes darlığı gibi rahatsızlıkların giderilmesinde oksijen terapilerinin yapılabileceği ve bazı kanser türlerinin tedavisinin burada kür tedavileri ile mümkün olabileceği bilgisini vermektir.



Bu önemli ve değerli Milli Park'ın sağlık merkezi haline getirilerek insanlığın yararına sunmanın gerekliliği vurgulanmaktadır.

## **Araştırmanın Kapsamı**

Kazdağları Milli Parkı sınırları içerisinde kalan alan incelenmiştir. Bu alanda özel kişiler tarafından oluşturulan Kazdağları Sağlıklı Yaşam ve Bilim Köyü ziyaret edilmiştir. Bu köyde bilimsel olarak yapılan çalışmalar yerinde incelenerek, tedavi edilip sağlıklı yaşama döndürülen hastalarla görüşme yapılmıştır.

## **Araştırmanın Yöntemi**

Bu çalışmada, Kazdağları Sağlıklı Yaşam ve Bilim Köyü ziyaret edilmiştir. Edremit Körfezinde AR-GE çalışmaları ile bilim dünyasında adını duyuran yaptığı araştırmalar ile bilime katkı sağlayan araştırmacı ruha sahip kişi ve ekibiyle görüşülmüştür. Görüşme (interview, mülakat), sözlü iletişim yoluyla veri toplama (soruşturma) tekniğidir. Görüşme yöntemi, bireylerin çeşitli konulardaki bilgi, tutum ve davranışları ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde, sözel olarak bilgi toplama veya deneklere soru sorarak veri toplama olarak ifade edilmektedir (Küçük, 2016:73). Sözlü tarih yönteminin kullanılmasındaki amaç, geçmişin izinde 150-200 yıllık yemekleri birincil kaynaklar aracılığıyla ortaya çıkarabilmektir. Sözlü tarih, anlatıcının birinci ağızdan anlatacağı anılarının kayda alınmasıdır. Önceden planlanmış görüşmeler aracılığıyla görüşmecilerden soru-cevap şeklinde bilgiler elde edilir (Baum, 1987:1). Sözlü tarih, insanlar etrafında inşa edilen bir tarihtir. Hayatı tarihe iter ve kapsamını genişletir. Kahramanlarını sadece liderlerden değil bilinmeyen çoğunluktaki insanlardan seçer (Thompson, 2000:23).

Bu konuda eğitim bilim çalışmalarında gruplandırma yapılırken; yapılandırılmamış görüşme, yapılandırılmış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme olarak ayırım yapılmaktadır.

Çalışmamızda yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Randevu alınarak Edremit Kazdağları Sağlıklı Yaşam ve Bilim Köyü ve orada çalışmalar yapan ekip ziyaret edilmiştir. Bu köy 4 yıldır faaliyettedir. Görüşme yapılan kişi birçok üniversitede bilimsel çalışmalarda danışmanlık yapmaktadır. İlgi duyulan çalışmalarının başında zeytin yaprağının ekstrelerinden oloropin maddesinin çıkarılmasıdır. Bu oloropin maddesiyle kanserli tümör hücrelerini parçalayarak kanser dalında 2015 Bilim Ödülü almıştır. Taşın suyunun çıkarılması, zeytin çekirdeğinden aktif karbon elde edilmesi çalışmalarını yapmıştır. Atıl durumda olan zeytin yaprağı, çam kabuğu başta olmak üzere 250 yi aşan bitkisel ekstrak üretimini yapmış ve bunları talepler doğrultusunda üniversitelere yüksek lisans ve doktora çalışmalarında ücretsiz olarak vermektedir. Zeytin kara suyunun ekstre edilmesiyle oluşan zeytin tozunu





biyolojik olarak insan ve hayvan sağlığı açısından önemli bir biyo yararlı ürün haline getirmiştir (Koç, 2017:1). Bu tozun analizleri yaptırılarak besin değeri açısından yararlı olduğunu kanıtlayan bilim insanı, tozu ekmeklere katarak besin değeri çok yüksek ekmeklerin üretilmesi için çaba sarf etmiştir. Kendisiyle yapılan görüşmede Kazdağları'nda var olan oksijenin neden kaliteli olduğunu açıklamışlardır.

## Bulgular

Havada var olan ve biz insanlar için yaşam kaynağı olan oksijen aslında dünyanın her yerinde aynıdır. Fakat çeşitli kirlenme etmenleri oksijenin kalitesini bozmaktadır. Örneğin; İstanbul, Ankara, Paris vb gibi metropollerde trafiğin, arabaların çok olduğu yerlerde havada olması gereken kurşun miktarı fazla iken Kazdağları'nda bu oranın olması gereken kadardır. Hava değerleri, hava florası burada tedavi edici boyuttadır. Havadaki flora; astım, koa, nefes darlığını tedavi edebilecek düzeydedir. Nitekim doktorlar tarafından astım, koa, nefes darlığı hastalıklarına buradaki oksijen tavsiye edilmektedir. Ayrıca Sağlıklı Yaşam Köyü'nde ölçülebilir etken madde üreten bilim insanı, kanser hastalarına uygulanacak tedavilerde bu etken maddeyi ölçmüştür ve bu maddelerin hastalıkların iyileştirilmesinde önemli rol oynadığını belirtmiştir. Kazdağları'ndaki endemik bitkilerin etken maddelerini ölçebildiklerini ve etken maddelerin etkilerini yükseltilebildiklerini ifade etmiştir. Yine kendisi de böbrek kanserini Kaz dağları'nda yaşayarak yenmeyi başardığını ifade etmiştir.

Kazdağları Bilim Köyü'nde Boz inek ırkı ile yapılan bir çalışma halen daha devam etmektedir. Bine yakın inek ırkı 3 ana ırktan oluşmaktadır. 50'ye yakın boz inek Kazdağılarında koruma altına alınmıştır ve geniş arazide onların günlük yaşayışları incelenmektedir. Kazdağılarında dağda serbest yaşayan bu inekler soğukta hasta olmamaktadırlar. Hangi otu yiyeceklerini çok iyi bilmektedirler. Rahatsız oldukları zaman neler yediklerini bildikleri için 50 dönümlük alanda bu inekler takip edilmektedir. Boz ırkın Kızılcam ağaçlarının sivri yapraklarını zaman zaman yedikleri gözlemlenmiş neden yedikleri halen araştırma kapsamında tutulmaktadır. Moltofon ineklerinin ise bu yaprakları yemediği gözlemlenmiştir. Bunun nedenleri halen burada araştırılmaktadır. Kızılcam ağaçlarının sivri yapraklarında bulunan yağdaki terpenlerin etken maddelerinin çok yüksek anti-kanserojen maddeler olduğu tespit edilmiştir. Bunun üzerine üretime geçilerek orman işletme müdürlüğü ağaçları kestiği zaman o çam ağaçlarının atıl yaprakları çobanlara toplatılmaktadır ve tekrar ekonomiye katılmaları sağlanmaktadır. Bu durum hem çobanlara gelir sağlamakta, hem atıl olan yapraklar değerlendirilmektedir.

Yine, Kazdağılarında yaşayan köylülere testi peyniri yaptırılmaktadır. Peyniri hijyen koşullarda yapamadıkları için hijyenik ortam yaratıp üniversiteden akademisyenler getirilerek onlara hijyen peynir nasıl yapılır öğretilmektedir. Öğretim elemanları da organik testi peyniri nasıl yapılır onu öğrenmektedirler. Peynir çalışmaları yani daha lezzetli nasıl peynir yapılır araştırmaları sürmektedir. Burada Piramit laboratuvar mevcuttur ve piramit deneyleri yapılmaktadır. Piramitte elektrik



üretilmektedir. Piramitin yataylığı ile iki metre kare yerde eğimden dolayı 70 volt elektrik üretilmektedirler. Piramitte bozulmayan peynir önümüzdeki günlerde yapılacaktır. Ayrıca piramitte bırakılan ürünlerin örneğin sütün, etin, domatesin bozulmadan durabildikleri gözlemlenmiştir. Yine piramitte pil şarj edilmektedir.

Köyde sebzelerin kurutma düzenekleri vardır. Tamamen doğayla iç içe kurutma teknikleri kullanılmaktadır. Bir dağda insan nasıl yaşar, bunu en doğru şekilde nasıl yapar bunun uygulamaları vardır. Doğal ortamda örneğin kene vardır ama karşılığı tavukta vardır. Doğanın kendi içinde çözümde bulunduğu anlaşılmaktadır. Yine; örneğin domates ekilmektedir. Domates toplandıktan sonra bir kuyuda çürütülmektedir tekrar aynı tür domates ekildiğinde aynı fidandan su verilmekte ve verim daha da arttırılmaktadır. Eczacılar buraya gelmektedir. Eczacılar bitkilerden etken madde nasıl alınır onun eğitimini genç öğrencilere anlatmaktadırlar. Önümüzdeki yaz Türkiye liselerarası başarı sıralamasında ilk 500 e giren öğrenciler buraya geleceklerdir. Etken madde nasıl izole edilir öğretilecektir. Kaz dağları milyar dolarlık laboratuvarlardan daha değerlidir. Çünkü doğal laboratuvar ortamı mevcuttur.

Bilim adamlarının ortak görüşü; bütün hastalıklar incelendiği zaman hücre içine yeterli oksijen geçemeyince rahatsızlığın başladığı görülür demektedirler. Hastalıkların asıl nedeni hücre içine yeterince oksijen girememesi olduğu ifade edilmektedir. Dubai de kalp krizi geçiren bir Türk hastanın kalbinin %75'i çalışmıyor iken Kaz dağlarında iyileştiği ekip tarafından bizzat gözlemlenmiştir. Birçok bilimsel çalışmalara ve üniversite sanayi işbirliği çalışmalarına imza atan böylesi bilim insanlarının ülkemize yararlı çalışmalar bırakacağı şüphesizdir.

### **SONUÇ**

Biğa Yarımadası'nın güneydoğusunda, esas eksenini Ayvalık/ Balya yönünde olan, Çanakkale ve Balıkesir il sınırları içindeki Edremit Körfezi'nin kuzeyinde yer alan Kazdağları mitolojik, tarihi, coğrafi vb. turizme yönelik faaliyetleri ile insanların dikkatinin yoğunlaştığı önemli bir değerimizdir. Aynı zamanda turizm faaliyetleri açısından da bir turizm ürünüdür. Sağlık turizmi açısından önemli potansiyele sahip olan Kazdağları'na gereken önemin verilmesi ve koruma altında tutulması gerekmektedir. Milli Park olarak ilan edilen Kazdağları'nda imara açık olan yerlerin doğaya ve bitki örtüsüne zarar vermeden doğayla bütünleşik olarak sağlık turizmi amaçlı yapılaşmasına olanak sağlanmalıdır. Doğaya zarar verecek oluşumlar ve hatta özellikle topoğrafik yapısı nedeniyle maden arayıcıları tarafından yağmalanma ya da maden arama çalışmalarına kapalı tutulmalıdır. En büyük madenin "insan sağlığı" olduğu bilinci aşılılarak çevre halkı bilinçlendirilmelidir. Bu konuda yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, eğitim kurumları, üniversiteler iş birliği içerisinde hareket ederek bu doğal dokuyu korumaya gayret göstermelidirler.



Kazdağları için dönem dönem yapılan bilimsel amaçlı toplantılar, çalıştaylar arttırılmalıdır. Var olan değerlerin korunmasına yönelik her türlü kurum, kuruluş, özel teşebbüs çaba harcamalıdır. Sağlık Turizmi için olanakların verimli bir kaynak olan Kazdağları'nda planlı turizm hareketinin gelişmesi için Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre Bakanlığı, Orman Bakanlığı ve diğer ilgili Bakanlıklarla işbirliği içerisinde hareket edilmelidir. Yapılacak tatil köyü veya sağlık köyü doğal dokuya zarar vermeden çevreyle bütünleşik olup insan sağlığına hizmet etmelidir. Şu anda dört yıldan bu yana faaliyette olan Kaz dağları Sağlıklı Yaşam ve Bilim Köyü gibi köylere destekler arttırılıp yurt içi ve yurt dışında tanınmasına yönelik çalışmalar hızlandırılmalıdır.

## KAYNAKÇA

- Akçay DKMPM, (2008) Akçay Doğa Koruma ve Milli Parklar Mühendisliği 2007, Ziyaretçi Cetveli, Edremit.
- Akgün, B. Kazdağı Ulusal Parkı (Balıkesir) ve Yakın Çevresinde Ekoturizm Modeli Üzerine Araştırmalar,(Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2009): 64.
- Aksoy, H. (2005). Nitel araştırma yöntemleri. Ankara Üniversitesi.
- Arı, Y. (2009). Eko Turizm mi Ego Turizm mi? Kazdağı Balıkesir Örneği, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir: 422.
- Atalay, İ. (2012). Kazdağları ve Çevresinin Ekolojik Özellikleri.Kazdağları Ulusal Çalıştay1, Kazdağı Ve Madra Dağı Belediyeler Birliği, 2-3 Haziran, Güre- Edremit-Balıkesir.
- Aydın, O. (2012). Türkiye’de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi. KMÜ Sosyal ve Araştırmalar Dergisi, 14 (23).
- Bahar, O. ve Kozak, M. (2012). Turizm Ekonomisi. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Toskay, T. (1983). Turizm:Turizm Olayına Genel Yaklaşım, İstanbul: Der Yayınları.
- Baum, W. K. (1987). Oral history for the local historical society (3. basım). Kaliforniya: Altamira Press.
- Boz, M. “Turizmin Gelişmesinde Alternatif Turizm Pazarlamasının Önemi”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE, 2004):132.
- Bulut, E. <http://www.ekitapyayın.com.id/025/01.2010.htm> (Erişim Tarihi: 02 Nisan 2018).



- Bucak, T. ve Özkaya, E. (2013) Çanakkale İlinin Termal Turizm Potansiyeli, Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi, Temmuz, cilt:5:2.
- Çağrıtekin, D. ve Özkan, E. ( 2012). Güre Kaplıcaları'nın Termal Turizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi. Kazdağları III. Ulusal Sempozyumu Bildirileri, 24-26 Mayıs, Edremit.
- Gürdal, M. (2006). Türkiyede Turizmin Öncü Şehri Balıkesire Yönelik Yeni Açılımlar ve Fırsatlar, II. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, 20-22 Nisan, Balıkesir.
- Hedman J, Hugg T, Sandell J ve Haahtela T. (2007). The effect of salt chamber treatment on bronchial hyperresponsiveness in asthmatics. Allergy, Finland Helsinki University, 61(5): 605-610).
- Güvenç, C. (2007). Türkiye'deki Termal Turizm Tesislerinin Planlama ve Tasarım İlkelerine İlişkin Bir Model Önerisi (Çanakkale Örneği), (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: 7.
- Kahraman, N. (1987). Türkiye'de Sağlık Turizmi T.C. Turizm Bankası A.Ş. Proje Değerlendirme Gurup Başkanlığı, Ankara.
- Kanbir, H. ve Kaşlı M. (2007). Sürdürülebilir Rekabet Avantajı Elde Etmede Turizm Sektörü Sektörel Stratejiler ve Uygulamalar, İnanç Turizmi, Melih Kuru, İ. Hakkı Eraslan (Ed.), Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu Derneği Yayınları içinde (s.153). İstanbul.
- Kanmaz K., Kanmaz E. ve Karalı M., (2008). Çan Yöresindeki Jeotermal Potansiyelin Kullanılabilirliğinin İncelenmesi, Çan Değerleri Sempozyumu, ÇOMÜ yayınları.
- Koç, R. (2017). Faruk Durukan'ın Arge Üzerine Üniversitelerimize Yapılan Destek ve Bilimsel Katkıları, Balıkesir Üniversitesi.
- Kozak N. (2001). Genel Turizm, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Kurgun, H.ve Özşeker, D.B.,(2016). Gastronomi ve Turizm. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Küçük, O. (2016). Bilimsel araştırma yöntemleri (1. basım). Ekin Basım Yayın.
- Okuyucu, S. Kazdağı Milli Parkı ve Yakın Çevresinin UNESCO Kriterlerine Göre Jeopark Potansiyelinin Belirlenmesive Eğitim Amaçlı Kullanımı, (Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, SBE, 2016): 22-56.



Thompson, P. (2000). The voice of the past (3. basım). New York: Oxford University Press.

Tontuş, H.Ö. (2015). Sağlık Turizmi, Ankara: Sağlık Bakanlığı.

Özcan, S. (2011). Turizm İşletmelerinin Karşılaşmış Oldukları Pazarlama Sorunları Balıkesir İlinde Bir Uygulama, (Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi), SBE, : 22-56.

Öztura, E. (2010). Truva Tarihi Milli Parkı, Kazdağı Milli Parkı ve Spil Dağı Milli Parkı Ziyaretçilerinin Türkiye’de “Milli Park” Kavramı ve Eğilimi Üzerine Görüşleri, (Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, SBE, 2010): 22-50.

Yüzer, E. (2001). Kazdağları ve Su Kaynakları. Kazdağları I. Ulusal Sempozyumu Bildirileri: 20-22 Eylül, Edremit.

[www.balikesirkulturturizm.gov.tr](http://www.balikesirkulturturizm.gov.tr) (Erişim Tarihi:03.04.2018).

[www.dpb.gov.tr](http://www.dpb.gov.tr) (Erişim Tarihi:03.04.2018).

[www.guncelpsikoloji.net](http://www.guncelpsikoloji.net) (Erişim Tarihi: 02.04.2018).

[www.idanatura.com](http://www.idanatura.com) (Erişim Tarihi:03.04.2018).

[www.kazdaglaribilimve saglikliyasamkoyu.com](http://www.kazdaglaribilimve saglikliyasamkoyu.com) (Erişim Tarihi: 02.04.2018).

[www.saglikturizmi.gov.tr](http://www.saglikturizmi.gov.tr) (Erişim Tarihi: 02.04.2018).

[www.pozitifdergisi.com](http://www.pozitifdergisi.com) (Erişim Tarihi: 02.04.2018).